

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 37 din 18 ianuarie 2010

HOTĂRÂREA

din 24 februarie 2009

în Cauza Tarău împotriva României

(Cererea nr. 3.584/02)

În Cauza Tarău împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 3 februarie 2009,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 3.584/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, doamna Daniela Tarău (*reclamanta*), a sesizat Curtea la data de 24 decembrie 2001, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată de domnul D. Mihai, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 17 noiembrie 2006, președintele Secției a treia a hotărât să îi comunice cererea Guvernului. De asemenea, astfel cum prevede art. 29 § 3 din Convenție, acesta a mai hotărât să fie analizate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1972 și locuiește în București.

A. Începerea urmăririi penale împotriva reclamantei

5. La o dată neprecizată din anul 2000 a fost declanșată o anchetă penală sub acuzația de înșelăciune împotriva conducerii și a salariatilor societății D., care pretindea că este o societate autorizată să funcționeze ca intermediar pentru obținerea de contracte de muncă în străinătate. Reclamanta lucrase pentru societatea D. începând din luna iunie 2000, înainte de a

fi internată în spital pentru perioada 3 iulie-1 august 2000. La data de 28 august 2000, cu ocazia audierii sale ca martor de către Poliția București, victima V.G. a declarat că în luna iulie 2000 persoanele acuzate în această cauză îi ceruseră să le plătească bani în schimbul obținerii unei vize de lucru. Potrivit afirmațiilor lui V.G., reclamanta participase la discuțiile în cadrul cărora reprezentanții societății i-au promis că aceasta îi va obține o viză Schengen într-un termen foarte scurt. În plus, reclamanta i-ar fi dat o chitanță pentru o parte din suma plătită cu aceste ocazii.

6. La data de 15 decembrie 2000, Poliția București a citat-o pe reclamantă pentru a putea fi audiată ca martor în cadrul anchetei mai sus menționate. Dosarul nu conține nicio dovadă de comunicare a citației, nici procesul-verbal de înmânare care să permită să se constate dacă citația a fost sau nu înmănată personal, fapt pe care partea interesată îl contestă. Potrivit afirmațiilor părții interesate, aceasta a mers de bunăvoie la poliție imediat ce a aflat, în luna februarie 2001, despre necesitatea audierii sale ca martor.

7. La data de 21 februarie 2001, agenții de poliție au audiat-o pe reclamantă. În aceeași zi a fost începută urmărirea penală împotriva sa. Conform procesului-verbal întocmit cu această ocazie, reclamanta era bănuită că ar fi înșelat-o pe V.G., promițându-i obținerea unei vize Schengen în schimbul sumei de 1.000 USD, și că i-ar fi ajutat pe ceilalți învinuiți să înșele mai multe persoane, promițându-le obținerea unor contracte de muncă în străinătate în schimbul unor sume de bani, fapte ce întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune și de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, pedepsite de art. 215 alin. 1 și 3 și, respectiv, de art. 323 din Codul penal.

B. Luarea și menținerea măsurii arestării preventive a reclamantei

8. Prin Ordonanța din 21 februarie 2001, poliția a dispus reținerea reclamantei pentru o perioadă de 24 de ore.

9. Prin Ordonanța din 22 februarie 2001, procurorul Parchetului de pe lângă Tribunalul Municipiului București a dispus arestarea preventivă a reclamantei până la data de 26 februarie 2001, în temeiul art. 148 lit. h) din Codul de procedură penală (CPP), astfel cum era în vigoare la data respectivă. Reclamanta fiind pusă sub acuzare, la data de 26 februarie 2001 procurorul a dispus prelungirea arestării sale preventive de la 27 februarie până la 23 martie 2001, în temeiul art. 148 lit. c), g) și h) din CPP. Procurorul a justificat necesitatea acestei măsuri arătând că pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea în cauză era mai mare de 2 ani de închisoare, că lăsarea în libertate a acesteia prezenta un pericol pentru ordinea publică și că partea interesată s-a sustras urmăririi penale îndreptate împotriva sa.

10. Reclamanta a formulat plângere împotriva Ordonanței procurorului din 26 februarie 2001, solicitând punerea sa în libertate sau înlocuirea măsurii dispuse cu obligarea de a nu părăsi localitatea [art. 136 lit. b) din CPP]. Ea a arătat că nu avea niciun antecedent penal, că avea un copil minor și că avea o problemă de sănătate, că fusese, de altfel, internată în spital în luna iulie 2000, în momentul în care au avut loc faptele incriminate. Prin Decizia din data de 13 aprilie 2001, pronunțată în ultimă instanță, Tribunalul Municipiului București a respins ca neîntemeiată plângerea reclamantei. Acesta a statuat în special că, în temeiul art. 140¹ din CPP, instanța verifică numai legalitatea măsurii dispuse de procuror și nu motivele pe care s-a fondat ori necesitatea de a o lua, astfel încât luarea în considerare a bolilor de care suferea reclamanta nu era relevantă.

11. Prin încheierile de ședință din 16 martie și 24 mai 2001, judecătoria a prelungit arestarea preventivă a reclamantei și a celorlalți 3 coînculpați cu 30 de zile. Guvernul nu a furnizat hotărârea prin care s-a prelungit arestarea reclamantei în luna aprilie 2001, deși grefa i-a solicitat-o. În încheierile menționate mai sus, fără a răspunde părții interesate care solicitase aplicarea art. 136 lit. b) din CPP și fără a face vreo distincție între coînculpați, instanța a statuat, într-un singur paragraf, că motivele care au justificat luarea măsurii arestării preventive subzistau și a reținut, cu privire la pericolul pentru „ordinea publică” prevăzut de art. 148 lit. h) din CPP, „modalitatea concretă în care au fost comise faptele și gradul crescut de pericol social”. Menținând prima încheiere menționată mai sus, prin Decizia din 13 aprilie 2001, Tribunalul Municipiului București a reținut acuzațiile împotriva părții interesate și a observat că parchetul avea în vedere să efectueze o serie de acte de urmărire penală; instanța a constatat - fără mai multe detalii - că erau întrunite condițiile prevăzute de art. 148 lit. h) și art. 155 din CPP. În fine, în cea de-a doua încheiere menționată mai sus, instanța a menționat, fără niciun alt detaliu, riscul ca inculpații să influențeze victimele pe care parchetul dorea să le reaudieze.

12. La data de 20 iunie 2001, procurorul a solicitat prelungirea arestării preventive a reclamantei de la 27 iunie până la 26 iulie 2001. Termenul a fost stabilit pentru data de 25 iunie, judecata fiind apoi amânată pentru 26 iunie 2001. La acest termen, la care reclamanta a fost asistată de M.A., avocata unui coînculpat, Judecătoria Sectorului 1 București a pronunțat în jurul orei 15,30, la sfârșitul programului instanțelor, o încheiere de ședință prin care a respins cererea procurorului și a dispus punerea în libertate a părții interesate. Analizând în mod distinct cazul reclamantei, instanța a reținut că din probele administrate nu rezultau indicii suficiente de vinovăție și că, având în vedere personalitatea sa, punerea în libertate a părții interesate nu constituia un pericol pentru ordinea publică.

13. Astfel cum reiese din procesul-verbal întocmit în aceeași zi, la sfârșitul ședinței, la ora 16,40, procurorul a formulat un recurs împotriva Încheierii de ședință din 26 iunie 2001. Potrivit afirmațiilor reclamantei, recursul fusese formulat după încheierea ședinței. Conform procesului-verbal, partea interesată, care fusese dusă înapoi la spitalul închisorii Jilava unde era deținută la momentul respectiv, fusese citată prin telefon la ora 17,45 și nu fusese adusă la ședința tribunalului; funcționarul care primise apelul grefei precizase că nu mai era nimeni la acel serviciu care să fie competent să preia mesajul telefonic sau să o conducă pe reclamantă la tribunal. Fiind vorba de ultima zi de arest acoperită de încheierea precedentă din 24 mai 2001, dosarul cauzei a fost trimis la ora 18,25 la tribunal pentru judecarea recursului.

14. Astfel cum reiese dintr-o notă de informare a parchetului întocmită a doua zi, a fost constituit un complet de judecată al Tribunalului Municipiului București în seara zilei de 26 iunie 2001; spre ora 19,00, după ce l-a ascultat pe procuror, instanța a admis recursul parchetului. Instanța a statuat, ținând cont de stadiul cercetării și de circumstanțele concrete în care au fost comise faptele, că punerea în libertate a coînculpaților prezenta pericol pentru ordinea publică; ea a adăugat că aceștia trebuiau să se limiteze la a supune dezbaterii problema menținerii sub arest preventiv, fără să abordeze alte probleme precum înlocuirea arestului preventiv cu obligația prevăzută de art. 136 lit. b) din CPP. Așa cum reiese din decizia sa, tribunalul a desemnat un avocat din oficiu (G.S.) care să o reprezinte pe reclamantă la ședința de judecată. Delegația întocmită în acest scop și semnată de vicedecanul Baroului București este datată la 27 iunie 2001. Potrivit afirmațiilor reclamantei, avocatul nu a participat la ședință.

15. Prin încheierile de ședință din 25 iulie, 20 august, 5 septembrie, 17 octombrie, 21 noiembrie și 12 decembrie 2001, care se refereau în mod global la toți coînculpații, Judecătoria Sectorului 1 București a prelungit de fiecare dată cu câte 30 de zile arestarea preventivă a reclamantei. La data de 27 august 2001, instanța a respins cererea de punere în libertate a părții interesate. În cursul acestor proceduri, aceasta a susținut, printre altele, că instanța putea să aleagă o altă măsură mai puțin constrângătoare decât arestarea preventivă (art. 136 din CPP) și că nu mai existau motive pentru menținerea arestării preventive. Pentru a justifica necesitatea menținerii arestării părții interesate, instanța a reprodus în esență cele două condiții prevăzute de art. 148 lit. h) din CPP.

16. În deciziile din 22 august, 7 și 26 septembrie și din 23 noiembrie 2001, Tribunalul Municipiului București a respins ca neîntemeiate recursurile formulate de reclamantă împotriva încheierilor de ședință menționate mai sus. În prima decizie, tribunalul municipal a reținut că, în calitate de „patroană” a societății D., reclamanta înșelase mai mult de 100 de persoane, că prejudiciul nu era acoperit și că punerea sa în libertate putea duce la comiterea altor fapte similare. În a doua decizie, referindu-se în mod global la reclamantă și la un alt coînculpat, tribunalul a justificat arestarea preventivă prin faptul că „mai trebuiau administrate probe”, că „prezența lor era necesară” și că punerea în libertate ar putea dăuna desfășurării anchetei judiciare și ar putea prezenta un pericol pentru ordinea publică. În fine, în ultimele două decizii, tribunalul a justificat menținerea sub arest prin faptul că ancheta nu se încheiase încă.

C. Procedura penală pe fond îndreptată împotriva reclamantei

17. În timpul anchetei, V.G., precum și celelalte părți vătămate de către societatea D. au fost audiate de parchet. În declarațiile sale din august 2000 și din ianuarie 2001, V.G. a prezentat faptele astfel cum au fost reținute ulterior de către parchet și nu a făcut nicio mențiune cu privire la C.G. (paragraful 18 de mai jos). Alte două părți vătămate, A.M. și B.G., au declarat că reclamanta le spusese în iulie sau la data de 1 august 2000, la sediul societății D., că le putea obține o viză Schengen.

18. La 22 și 26 februarie 2001 procurorul a interogat-o pe reclamantă în prezența unui avocat din oficiu. Reclamanta a negat că ar avea cunoștință de activitățile ilegale ale societății D., pledând că nu lucrase pentru aceasta decât începând cu luna iunie 2000 și că fusese internată în spital de la data de 3 iulie până la 1 august 2000. În ceea ce privește contactele sale cu V.G., reclamanta a declarat că i-a propus să o ajute să obțină o viză Schengen prin intermediul unui terț, C.G., și a precizat că i-a pus în legătură pe V.G. și C.G.; ulterior, ea a furnizat poliției datele de contact ale acestuia. De asemenea, aceasta a recunoscut că a primit bani de la V.G., pe care ulterior i-ar fi plătit lui C.G., și că ar fi semnat o chitanță la spital în iulie 2000, recunoscând o datorie în acest sens față de V.G. Ea nu a formulat nicio cerere de audiere de martori.

19. În luna martie 2001, un terț față de procedură, S.G., i-a cerut procurorului să fie audiat ca martor al apărării, în special referitor la o conversație telefonică pe care o avusese la sfârșitul lunii februarie 2001 cu C.G. La data de 16 mai 2001, constatând că această audiere a fost solicitată și de reclamantă, procurorul a admis cererea și l-a informat pe S.G. prin Scrisoarea din 25 mai 2001. Reclamanta susține că această scrisoare nu i-a parvenit lui S.G. deoarece parchetul a trimis-o la o altă adresă. S.G. nu a fost audiat de procuror.

20. În luna mai 2001, parchetul a dispus o expertiză grafoscopică prin care s-a constatat că reclamanta completase două documente la sediul societății D. pentru două dintre părțile vătămate (V.N. și I.C.).

21. La data de 19 iunie 2001, reclamanta a luat cunoștință de probele din dosarul de urmărire penală și a declarat că nu dorește să mai solicite și administrarea altor probe în apărare. Procesul-verbal redactat cu această ocazie este semnat de avocatul din oficiu desemnat să o asiste pe reclamantă. La data de 28 iunie 2001, S.G., acționând ca mandatar al reclamantei, i-a cerut procurorului confruntarea părții interesate cu V.G. și audierea mai multor martori ai apărării, printre care el însuși, mama reclamantei și C.G. El pretindea că aceștia puteau confirma versiunea reclamantei. Acesta a adăugat că avusese și înregistrase în luna februarie 2001 o conversație telefonică cu C.G., care îi confirma că obținuse o viză pentru V.G., care părăsise țara în ianuarie 2001; el a furnizat datele de contact ale lui C.G., care locuise la mama sa.

22. În paralel, prin Ordonanța din 12 iunie 2001, autoritățile de urmărire penală au hotărât, în interesul unei bune și rapide administrări a justiției, să deschidă un alt dosar de urmărire penală cu privire la C.G., pe motivul că identificarea și audierea acestuia nu fuseseră posibile.

23. Prin Rechizitoriul din 20 iulie 2001, procurorul a trimis-o pe reclamantă în judecată în fața Judecătoriei Sectorului 1 București, sub acuzația de înșelăciune în formă agravantă, faptă prevăzută de art. 215 alin. 1 și 3 din Codul penal, și a hotărât să înceteze cercetările referitoare la infracțiunea de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni.

24. La termenele din 15 august și 3 octombrie 2001, reclamanta a constatat că martorii apărării pe care îi propusese nu fuseseră audiați și a reiterat cererea sa referitoare la confruntarea cu V.G., precum și cea referitoare la audierea mamei sale, a lui S.G., a lui C.G. și a lui M.N., la domiciliul căreia fusese citată V.G. să se prezinte. Conform afirmațiilor părții interesate, acești martori ar fi putut să dovedească faptul că ea nu era, în cel mai rău caz, decât complicea lui C.G., și nu autoarea faptei de înșelăciune de care se plânga V.G. Din probele aflate la dosar nu reiese că instanța s-ar fi pronunțat asupra acestor cereri și nici că martorii respectivi ar fi fost audiați. Instanța a continuat să o citeze pe V.G., fără rezultat, în calitatea sa de parte civilă.

25. La data de 12 septembrie 2001, instanța a audiat-o, printre altele, pe partea civilă A.M., care și-a menținut declarația dată în cursul urmăririi penale. Reclamanta l-a acuzat pe A.M. de fals în declarații, amintind că ea fusese spitalizată de la data de 3 iulie până la 1 august 2000 și că după aceea fusese în convalescență la domiciliul său; aceasta a solicitat audierea mamei sale ca martor. Dosarul nu permite să distingem dacă partea civilă B.G. a fost și ea audiată de instanță.

26. La data de 16 ianuarie 2002, imediat ce s-a încheiat cercetarea judecătorească, procurorul a solicitat schimbarea încadrării juridice a faptelor imputate reclamantei drept înșelăciune în formă agravată în forma prevăzută de art. 215 alin. 2 și 3 din Codul penal. Avocatul reclamantei a solicitat achitarea acesteia, deoarece clienta sa contestase că ar fi comis faptele de care era acuzată.

27. Prin Sentința din data de 21 ianuarie 2002, Judecătoria Sectorului 1 București a declarat-o pe reclamantă vinovată de înșelăciune în formă agravată și a condamnat-o la

pedeapsa de 3 ani de închisoare. Instanța a constatat că reclamanta fusese văzută de mai multe părți civile (în special V.G., A.M. și B.G.) și de 2 martori la sediul societății D. și că, în cadrul discuțiilor cu ei, aceasta, în numele societății, furnizase informații și completase anumite documente referitoare la aceștia, ceea ce reieșea și din concluziile expertizelor dispuse de parchet (paragraful 20 de mai sus). Pe de altă parte, instanța a reținut că reclamanta primise de la V.G., în numele societății D., sume de bani în schimbul obținerii unei vize Schengen și că i-a dat o chitanță pentru ultima sumă primită.

28. Reclamanta a introdus apel împotriva acestei sentințe, reiterându-și cererile de audiere a martorilor apărării și de confruntare cu V.G. La termenul din 10 mai 2002, ea a cerut audierea a 6 persoane: 4 martori ai apărării, printre care S.G., cu privire la relațiile dintre V.G. și C.G., și cele două părți vătămate pentru care ea nega că ar fi redactat documente la sediul societății D. (paragraful 20 de mai sus). Tribunalul municipal a respins această cerere cu motivarea că probele nu erau relevante și utile în speță.

29. Pe de altă parte, sesizată cu o cerere a mandatarului reclamantei, S.G., Poliția București a informat-o la data de 21 iunie 2002 că, potrivit unei declarații a mamei lui C.G., V.G. locuise temporar la C.G.; acesta nu putuse să fie audiat pentru alte fapte de înșelăciune deoarece se mutase la o adresă necunoscută.

30. La termenul din 7 februarie 2003, reclamanta a reiterat cererea sa de probe: cererile de audiere a lui C.G., V.G. și a celor 4 martori ai apărării menționați mai sus și de confruntare cu ceilalți coînculpați; cerere de expertiză grafologică și de supliment de declarație din partea sa; cereri de audiere a lui S.G. ca martor al apărării și de depunere de probe la dosar. Prin Încheierea de ședință din 7 februarie 2003, Tribunalul Municipiului București, raportându-se la obiectul dosarului și la probele deja administrate, a respins cererile de probe ale reclamantei pentru lipsă de relevanță, pentru următoarele motive: prima categorie de probe fusese administrată de instanța pe fond, astfel încât ele trebuiau reexamineate în apel; a doua categorie era lipsită de relevanță. Instanța a depus la dosar documentele prezentate. Aceasta nu a răspuns la cererea de audiere a lui S.G.

31. Prin Decizia din 21 februarie 2003 pronunțată pe fond, Tribunalul Municipiului București a confirmat în apel condamnarea reclamantei, însă a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei.

32. La data de 28 februarie 2003, reclamanta a formulat recurs împotriva deciziei pronunțate în apel. La data de 15 iulie 2003, S.G. a depus la grefa Curții de Apel București un memoriu („motive de recurs”) ce fusese semnat și de reclamantă. Întocmit pe 14 pagini, acest memoriu conținea cuvinte virulente la adresa magistraților care au judecat cauza. Fără să se refere la motivele de recurs prevăzute de CPP, reclamanta a arătat, pe 3 pagini, că nu beneficiase de probe în apărare și mai ales că niciunul dintre martorii pe care îi propusese nu a fost audiat nici de procuror, nici de instanțe, contrar afirmațiilor din Încheierea de ședință din 7 februarie 2003.

33. În Decizia sa din data de 2 decembrie 2003, Curtea de Apel București s-a exprimat cu privire la recursul reclamantei în felul următor:

„[Reclamanta] nu și-a motivat recursul în scris și nu s-a prezentat la termen pentru a-l susține. Au fost depuse la dosar mai multe documente de către mandatarul său, dintre care unul poartă mențiunea «motive de recurs» (...), care, după o analiză sumară a conținutului său,

dezvăluie aspecte ce nu au legătură cu cauza și care conține aprecieri de ordin personal ale autorului, unele injurioase, altele chiar tendențioase, referitoare la măsurile dispuse de instanțe.”

34. Curtea de apel s-a ocupat totuși de aceste chestiuni, dispunând o analiză din oficiu, și, făcând referire la probele administrate în cadrul procesului, a reținut că instanța de fond și instanța de apel au stabilit corect atât faptele speței, cât și imputabilitatea lor persoanelor cercetate.

D. Plângerile penale împotriva unor terți

35. La data de 10 iulie 2001, reclamanta a introdus plângeri penale împotriva lui V.G., pe care o acuza de corupție activă și de denunțare calomnioasă, și împotriva a două dintre părțile civile, A.M. și B.G., pe care le acuza de mărturie mincinoasă. Reclamanta a solicitat în mai multe rânduri conexarea cauzelor, fiind vorba de procedura penală îndreptată împotriva sa și de cele referitoare la persoanele menționate mai sus, însă cererile sale au fost respinse. Reclamanta nu precizează care a fost urmarea plângerilor sale.

E. Pretinsul obstacol în fața dreptului de recurs individual

36. La data de 28 iulie 2004, reclamanta a solicitat grefei Curții de Apel București un certificat care să menționeze data redactării Deciziei din data de 2 decembrie 2003, document ce îi fusese cerut de grefa Curții Europene. Conform afirmațiilor reclamantei, grefiera îl informase pe președintele secției penale despre prezența sa cu următoarele cuvinte: „Așteaptă doamna aceea cu tâmpenia de la Strasbourg !”. Președintele i-a solicitat în scris reclamantei precizări cu privire la obiectul cererii sale. La data de 29 septembrie 2004, grefa Curții de Apel București a eliberat certificatul solicitat.

II. Dreptul și practica internă pertinente

37. În ceea ce privește luarea măsurii arestării preventive și prelungirea acestei măsuri, prevederile relevante din CPP, astfel cum erau redactate la data respectivă, precum și esența practicii interne referitoare la noțiunea de „pericol pentru ordinea publică”, prevăzută de art. 148 lit. h) din CPP, sunt descrise în Cauza *Mujea împotriva României* [(dec.), nr. 44.696/98, 10 septembrie 2002] și în Hotărârea *Calmanovici împotriva României* (nr. 42.250/02, §§ 40-42, 1 iulie 2008). Trebuie menționat că art. 148 din CPP prevedea că arestarea preventivă nu poate fi dispusă de un procuror decât dacă erau întrunite, cumulativ, condițiile art. 143 din CPP (probe sau indicii concludente referitoare la comiterea unei infracțiuni) și unul dintre cazurile prevăzute de articolul respectiv, dintre care în special: inculpatul a fugit ori s-a sustras urmăririi penale îndreptate împotriva sa [148 c)], există una dintre circumstanțele agravante [148 g)], inculpatul a comis o faptă pentru care legea prevede o pedeapsă cu închisoarea mai mare de 2 ani, iar lăsarea sa în libertate ar constitui un pericol pentru ordinea publică [148 h)]. Arestarea preventivă putea fi prelungită în caz de necesitate, cu condiția ca prelungirea să fie motivată (art. 155 din CPP).

38. Art. 159 din CPP, astfel cum era redactat la data respectivă, înainte de modificarea sa prin Legea nr. 281/2003, prevedea procedura de prelungire a arestării preventive. Dosarul relevant era depus de procuror pentru consultare cu două zile înainte de termenul de judecată, iar inculpatul deținut era adus în fața instanței, cu excepția cazurilor de imposibilitate - în special din motive de sănătate -, și era în toate cazurile asistat de un avocat. Hotărârea

pronunțată de instanță era susceptibilă de recurs. Inculpatul nu era adus pentru judecarea recursului decât dacă instanța de control judiciar considera că acest lucru este necesar. De la intrarea în vigoare a legii menționate mai sus, la data de 1 iulie 2003, autoritățile trebuie să îl aducă pe inculpatul deținut la judecarea recursului său împotriva sentinței de prelungire a arestării sale preventive.

39. Art. 215 din Codul penal în vigoare la data evenimentelor prevedea următoarele:

„Inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 12 ani.

Înșelăciunea comisă prin folosire de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani. (...)”

Inducerea sau menținerea în eroare a unei persoane cu prilejul încheierii sau executării unui contract, săvârșită în așa fel încât, fără această eroare, cel înșelat nu ar fi încheiat sau executat contractul în condițiile stipulate, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alineatele precedente, după distincțiile acolo arătate. (...)”

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 5 § 3 din Convenție

40. Reclamanta susține că durata arestării sale preventive a depășit limita rezonabilă, având în vedere faptele care îi erau imputate. În plus, ea se plânge de faptul că instanțele interne nu au justificat necesitatea prelungirii acestei măsuri în perioada în cauză. Ea invocă art. 5 § 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol (...) are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere. ”

41. Guvernul combate aceste susțineri.

A. Asupra admisibilității

42. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, ea constată că acesta nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

43. Guvernul arată că perioada care trebuie luată în considerare, și anume cea până la condamnarea reclamantei în primă instanță, a fost de mai puțin de un an și face trimitere la alte cauze în care Curtea a constatat încălcarea articolului în discuție pentru durate mai lungi. În ceea ce privește sentințele prin care s-a prelungit arestarea preventivă a reclamantei, Guvernul susține că instanțele au oferit motive care luau în calcul argumentele părții interesate.

44. Considerând că trebuie apreciată respectarea art. 5 § 3 în lumina circumstanțelor fiecărei spețe, reclamanta combate argumentele Guvernului. În mod special, făcând trimitere la hotărârile în cauză, reclamanta susține că instanțele interne au folosit formule generale și stereotipe, care nu au ținut cont de principiul prezumției de nevinovăție și de caracterul excepțional al arestului preventiv, și că ele nu au oferit motive pentru a justifica concret și în mod individual necesitatea menținerii sale sub arest.

45. Curtea face trimitere la principiile generale care se desprind din jurisprudența sa în materie (vezi, printre altele, *Calmanovici*, menționată mai sus, §§ 90-94). În mod special, ea reamintește că art. 5 § 3 din Convenție nu poate fi interpretat ca și cum ar autoriza o arestare preventivă în mod necondiționat, cât timp nu depășește o anumită durată. Orice menținere sub arest preventiv a unui acuzat, chiar și pentru o scurtă durată, trebuie să fie justificată într-un mod convingător de către autorități [vezi, printre altele, *Chichkov împotriva Bulgariei*, nr. 38.822/97, § 66, CEDO 2003-I (extrase), și *Musuc împotriva Moldovei*, nr. 42.440/06, § 41, 6 noiembrie 2007]. În acest sens, ea reamintește că numai precizând motivele pe care se întemeiază o hotărâre este posibil un control public al administrării justiției (*Suominen împotriva Finlandei*, nr. 37.801/97, § 37, 1 iulie 2003); în plus, argumentele pro și contra repunerii în libertate nu trebuie să fie „generale și abstracte” [*Smirnova împotriva Rusiei*, nr. 46.133/99 și 48.183/99, § 63, CEDO 2003-IX (extrase)].

46. În speță, Curtea observă că trebuie analizat dacă arestarea preventivă a reclamantei de la data de 21 februarie 2001 până la 21 ianuarie 2002, adică până la condamnarea sa pe fond în primă instanță, a respectat cerințele descrise mai sus ale art. 5 § 3 din Convenție.

47. Curtea reamintește că, în Cauza *Calmanovici* menționată mai sus, a constatat că autoritățile nu au furnizat motive „relevante și suficiente” pentru a justifica necesitatea de a menține reclamantul sub arest preventiv pe o perioadă de circa 3 luni și jumătate, având în vedere că ele nu au prezentat fapte concrete cu privire la riscurile la care se expun în caz de punere în libertate a părții interesate, că nu au analizat situația individuală a acestuia și că nu au ținut cont de posibilitatea de a aplica măsuri alternative arestării (*Calmanovici*, menționată mai sus, § 101).

48. După analizarea faptelor relevante, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat elemente care să îi permită să ajungă la o altă concluzie în speță.

49. Într-adevăr, Curtea observă că, exceptând Ordonanța procurorului din 26 februarie 2001, întemeiată pe art. 148 lit. c), g) și h) din CPP, toate celelalte hotărâri care au dus la menținerea reclamantei sub arest preventiv au fost fondate esențialmente pe art. 148 lit. h) din CPP. Mai mult, în ceea ce privește ordonanța menționată mai sus, Curtea constată că ea este motivată de riscul unei tentative a părții interesate de a se sustrage cercetării, deși aceasta nu fusese citată decât ca martor până la această dată (paragrafele 6 și 9 în fine de mai sus).

50. Curtea constată mai ales că din hotărârile relevante reiese că, la fel ca în cauza menționată mai sus, instanțele interne nu au precizat motive concrete în sprijinul argumentului privind „pericolul pentru ordinea publică” și care să justifice, pe baza art. 148 lit. h) din CPP, necesitatea de a menține reclamanta în stare de arest, deși jurisprudența internă indicase totuși criterii și elemente de luat în calcul într-o astfel de analiză și deși art. 155 din CPP impunea ca instanțele să precizeze motive în acest sens. În esență, instanțele s-au limitat la a reproduce textul acestui articol într-un mod stereotip (*Calmanovici*, menționată mai sus, § 97). Mai mult,

menținând arestarea preventivă în temeiul art. 148 lit. h), ele au invocat mai multe motive de alt ordin, fără a prezenta vreo probă faptică referitoare la riscurile invocate (*Becciev împotriva Moldovei*, nr. 9.190/03, § 59, 4 octombrie 2005): riscul de recidivă, chiar dacă partea interesată nu avea antecedente penale și cel de obstacol în calea bunei desfășurări a anchetei (paragrafele 11 în fine și 16 de mai sus).

51. În fine, Curtea constată că instanțele interne au refuzat să analizeze argumentele prezentate de partea interesată cu privire la profilul său personal și la situația sa familială, că de cele mai multe ori ele nu i-au analizat situația în mod individual și că în niciun moment ele nu au analizat posibilitatea de a adopta una dintre măsurile alternative prevăzute de dreptul intern, deși art. 5 § 3 prevede ca autoritățile să ia în considerare astfel de măsuri în cazul în care situația se pretează la acestea, iar acuzatul prezintă garanții referitoare la prezentarea sa la proces (paragrafele 10-11 și 15-16 de mai sus și, *mutatis mutandis*, *Becciev*, menționată mai sus, § 62, și *Calmanovici*, menționată mai sus, §§ 98 și 100).

52. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că, în speță, a avut loc încălcarea art. 5 § 3 din Convenție.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 5 § 4 din Convenție

53. Invocând art. 5 § 4 și art. 6 § 3 lit. c) din Convenție, reclamanta se plânge de faptul că procedura de prelungire a arestării sale preventive de către tribunalul municipal la data de 26 iunie 2001 nu a fost contradictorie și că i-a încălcat drepturile la apărare. De asemenea, ea acuză lipsa de celeritate și de efectivitate a procedurilor referitoare la controlul judiciar al menținerii sale în arest.

54. În măsura în care capetele de cerere ale reclamantei au legătură cu procedurile privind menținerea sub arest preventiv, Curtea le va analiza din perspectiva art. 5 § 4 din Convenție (*Lapusan împotriva României*, nr. 29.723/03, § 36, 3 iunie 2008), care prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

A. Asupra admisibilității

55. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, aceasta constată că nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

56. Guvernul susține că, spre deosebire de cauzele Mamedova împotriva Rusiei (nr. 7.064/05, 1 iunie 2006) și *Wloch împotriva Poloniei* (nr. 27.785/95, CEDO 2000-XI), în speță, instanțele nu au analizat pentru prima oară la data de 26 iunie 2001 menținerea sub arest preventiv a reclamantei și că interesele acesteia au fost apărate de un avocat din oficiu, în condiții de egalitate de arme cu procurorul. Guvernul combate și celelalte argumente ale reclamantei.

57. În ceea ce privește procedura din 26 iunie 2001, reclamanta se plânge de faptul că parchetul a încălcat termenul de depunere a dosarului la judecătorie și că ea nu a fost adusă în fața tribunalului municipal și nici nu a fost reprezentată de un avocat din oficiu. Aceasta își susține afirmațiile cu delegația datată a doua zi, 27 iunie 2001, și argumentează că, presupunând chiar că un astfel de avocat ar fi asistat la ședința respectivă, acesta nu i-ar fi putut asigura o apărare reală, dosarul voluminos fiind transferat la tribunalul municipal numai cu 30 de minute înainte ca această instanță să își pronunțe hotărârea. În plus, partea interesată face trimitere la observațiile sale referitoare la lipsa de motivare a hotărârilor de prelungire a arestării sale preventive și consideră că, pentru unele dintre acestea, condiția controlului într-un „termen scurt” nu a fost respectată.

58. Curtea reamintește în primul rând că, potrivit art. 5 § 4, persoanele arestate sau deținute au dreptul la o analiză a respectării cerințelor de procedură și de fond necesare „legalității”, în sensul art. 5 § 1, a privării lor de libertate (*Wloch*, menționată mai sus, § 125). Deși procedura ce intră sub incidența art. 5 § 4 nu trebuie să fie întotdeauna însoțită de garanții identice cu cele prevăzute de art. 6 § 1, pentru persoanele deținute în condițiile enunțate la art. 5 § 1 lit. c) este necesară o audiere (*Kampanis împotriva Greciei*, Hotărârea din 13 iulie 1995, § 47, seria A nr. 318-B). În mod special, un proces având ca obiect un recurs formulat împotriva unei detenții sau prelungirii sale trebuie să garanteze egalitatea armelor între părți, procuror și deținut (*Nikolova împotriva Bulgariei* [MC], nr. 31.195/96, § 58, CEDO 1999-II, și *Wloch*, menționată mai sus, § 126).

59. În speță, Curtea observă că după ce tribunalul municipal a dispus la data de 26 iunie 2001 punerea în libertate a reclamantei în prezența acesteia și a unui avocat care o asista, procedura de judecare a recursului formulat de parchet împotriva acestei încheieri s-a derulat în fața tribunalului municipal în aceeași seară, în lipsa părții interesate, care a fost citată să se prezinte, însă nu a fost adusă la ședința de judecată din cauza unei lipse de personal (paragrafele 12-14 de mai sus). Sub acest aspect, Curtea constată că autoritățile interne însele au considerat, cel puțin în primă fază, că prezența părții interesate era necesară, deși la data respectivă prezentarea unui inculpat nu era obligatorie în dreptul intern la analizarea recursului (paragraful 38 de mai sus și, mutatis mutandis, *Lapusan*, menționată mai sus, § 52).

60. Curtea reiterează că un stat care dispune de un recurs împotriva hotărârilor referitoare la arestarea preventivă trebuie să le acorde părților interesate aceleași garanții în recurs ca și în primă instanță. Ea reamintește și că prezența reclamantilor și a avocaților lor la ședință în primă instanță nu poate scuti statul de obligația de a asigura și prezența lor personală în fața instanței de recurs sau, dacă este nevoie, a reprezentanților lor, pentru a asigura egalitatea armelor cu procurorul care a cerut menținerea arestării (vezi *Samoila și Cionca împotriva României*, nr. 33.065/03, §§ 73-74, 4 martie 2008, și, mutatis mutandis, *Kampanis*, menționată mai sus, § 47). În speță, respectarea acestei obligații avea o importanță specială, având în vedere că era vorba de cererea de a desființa o hotărâre ce dispunea punerea în libertate.

61. Observând că delegația avocatului G.S. data din 27 iunie 2001, Curtea nu consideră necesar să statueze asupra faptului controversat între părți cu privire la prezența acestui avocat din oficiu la analiza recursului parchetului din seara de 26 iunie 2001 în fața tribunalului municipal. Presupunând chiar că acest avocat ar fi participat la ședința în discuție, Curtea constată că acesta a fost desemnat pe loc și că nu cunoștea nici dosarul, nici pe clienta sa. Astfel, trebuie subliniat că, spre deosebire de procuror, avocatul nu a avut la dispoziție

decât câteva minute pentru a-și pregăti apărarea, deoarece dosarul fusese trimis la tribunalul municipal în jurul orei 18,25, iar acest tribunal și-a pronunțat hotărârea spre ora 19,00.

62. Având în vedere aceste circumstanțe și fără a se pronunța asupra modalității concrete în care avocatul din oficiu și-a îndeplinit obligațiile, Curtea constată că autoritățile nu i-au asigurat reclamantei o participare adecvată și o apărare efectivă în procedura desfășurată la data de 26 iunie 2001 în fața tribunalului municipal și că egalitatea de arme cu procurorul nu a fost păstrată (vezi, *mutatis mutandis*, *Samoila și Cionca*, menționată mai sus, §§ 75-76, și *Goddi împotriva Italiei*, Hotărârea din 9 aprilie 1984, § 27, seria A nr. 76). Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 5 § 4 din Convenție în această privință.

63. Ținând cont de observațiile de mai sus și de constatarea încălcării art. 5 §§ 3 și 4 referitoare la arestarea preventivă a reclamantei, Curtea consideră că nu este necesar să analizeze pe fond și celelalte aspecte ale capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4 din Convenție.

III. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 3 lit. d) din Convenție

64. În cererea sa introductivă, reclamanta se plânge în principal de refuzul autorităților de urmărire penală de a admite cererea sa de a fi confruntată cu V.G. și de a audia mai mulți martori ai apărării. Ea invocă art. 6 § 3 lit. d) din Convenție, care prevede următoarele:

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

„ (...)

d)să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării. ”

65. Guvernul combate acest argument.

A. Asupra admisibilității

66. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, ea constată că acesta nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

67. Guvernul observă că acest capăt de cerere al reclamantei se referă la etapa urmăririi penale. Acesta argumentează că, în dreptul român, această etapă a procesului nu este contradictorie, deoarece părțile au dreptul să formuleze în fața instanțelor cereri de probe, inclusiv de aducere de martori, și să participe la administrarea acestora. Referitor la etapa judecării cauzei și la inegalitatea pretinsă de partea interesată cu privire la audierea martorilor acuzării și ai apărării, Guvernul susține că, în speță, condamnarea nu s-a întemeiat exclusiv pe declarațiile martorilor și că este de datoria instanțelor să aprecieze relevanța martorilor apărării solicitați de acuzat. El face trimitere la motivele precizate de Tribunalul Municipiului București cu privire la cererea de probe (paragraful 30 de mai sus).

68. Reclamanta arată că Guvernul admite că ea a solicitat în permanență, fără rezultat, confruntarea sa cu victima V.G. și audierea mai multor martori ai apărării. Ea precizează că prin intermediul acestor probe dorea să demonstreze, pe de o parte, că nu o indusese în eroare pe V.G., deoarece C.G. îi obținuse în mod efectiv o viză, iar V.G. plecase în străinătate, și că, pe de altă parte, din cauza spitalizării și a convalescenței sale, ea nu s-a deplasat la sediul societății D. în perioada în care aceasta a desfășurat activități ilicite. Pe de altă parte, ea reamintește că a susținut chiar în fața curții de apel că niciuna dintre probele pe care le propusese nu fusese admisă și administrată.

2. Aprecierea Curții

a) Principiile generale aplicabile

69. Curtea reamintește în primul rând că admisibilitatea probelor ține în primul rând de regulile de drept intern și că, în principiu, instanțelor naționale le revine obligația de a aprecia elementele adunate de ele. Misiunea încredințată Curții prin Convenție nu constă în a se pronunța dacă depozițiile martorilor au fost admise ca probe în mod corect, ci în a cerceta dacă procedura, privită în ansamblul său, inclusiv modul de prezentare a mijloacelor de probă, a avut un caracter echitabil (*Van Mechelen și alții împotriva Olandei*, Hotărârea din 23 aprilie 1997, § 50, Culegere de hotărâri și decizii 1997-III, și *De Lorenzo împotriva Italiei* (dec.), nr. 69.264/01, 12 februarie 2004). Astfel, ea reiterează că cerințele paragrafului 3 de la art. 6 reprezintă aspecte particulare ale dreptului la un proces echitabil garantat de paragraful 1 al acestui articol (*Van Geyseghe împotriva Belgiei* [MC], nr. 26.103/95, § 27, CEDO 1999-I).

70. În continuare, Curtea reamintește că elementele de probă trebuie, în principiu, să fie prezentate în fața acuzatului în ședință publică, în vederea unei dezbateri contradictorii. Acest principiu comportă excepții, însă acestea nu se pot accepta decât sub rezerva drepturilor apărării; ca regulă generală, paragrafele 1 și 3 lit. d) ale art. 6 prevăd acordarea în favoarea acuzatului a unei ocazii adecvate și suficiente de a contesta o mărturie a acuzării și de a interoga autorul acesteia, în momentul depoziției sau mai târziu (*Lüdi împotriva Elveției*, Hotărârea din 15 iunie 1992, § 49, seria A nr. 238, și *Van Mechelen și alții*, menționată mai sus, § 51). Așa cum a precizat Curtea în mai multe rânduri (vezi, printre altele, *Isgrò împotriva Italiei*, Hotărârea din 19 februarie 1991, § 34, seria A nr. 194-A, și *Lüdi* menționată mai sus, § 47), în anumite circumstanțe poate fi necesar ca autoritățile judiciare să recurgă la depoziții ce datează din faza de urmărire penală. Dacă acuzatul a avut o ocazie adecvată și suficientă de a contesta aceste depoziții, în momentul în care au fost făcute sau ulterior, utilizarea lor nu contravine în sine art. 6 §§ 1 și 3 lit. d). Totuși, atunci când o condamnare se bazează exclusiv sau într-o măsură hotărâtoare pe depozițiile date de o persoană pe care acuzatul nu a putut să o interogheze sau să asigure interogarea ei nici în faza urmăririi penale, nici în timpul dezbaterilor, rezultă că aceste drepturi de apărare sunt restrânse într-un mod incompatibil cu garanțiile art. 6 (*A.M. împotriva Italiei*, nr. 37.019/97, § 25, CEDO 1999-IX, și *Saïdi împotriva Franței*, Hotărârea din 20 septembrie 1993, §§ 43-44, seria A nr. 261-C).

71. În fine, Curtea reamintește că art. 6 § 3 lit. d) din Convenție lasă instanțelor interne, tot în principiu, grija de a judeca utilitatea unei cereri de probe cu martori. Acest articol nu impune convocarea și interogarea oricărui martor al apărării: astfel cum indică cuvintele „în aceleași condiții“, el are ca scop esențial o deplină egalitate de arme în materie. Noțiunea de „egalitate de arme“ nu epuizează totuși conținutul paragrafului 3 lit. d) de la art. 6, nici pe cel al paragrafului 1, a cărui aplicare o reprezintă prezentul alineat, printre multe altele. Într-adevăr, nu este suficient să se demonstreze că „acuzatul“ nu a putut interoga un

anumit martor al apărării; mai este nevoie și ca partea interesată să facă plauzibilă necesitatea convocării martorului respectiv în căutarea adevărului și ca refuzul de a-l interoga să fi cauzat un prejudiciu drepturilor apărării (*Vaturi împotriva Franței*, nr. 75.699/01, § 51, 13 aprilie 2006). Astfel, numai anumite circumstanțe excepționale pot determina Curtea să constate incompatibilitatea cu art. 6 a neaudierii unei persoane ca martor (*Bricmont împotriva Belgiei*, Hotărârea din 7 iulie 1989, § 89, seria A nr. 158, și *Destrehem împotriva Franței*, nr. 56.651/00, § 41, 18 mai 2004).

b)Aplicarea principiilor generale în cauza de față

72. În ceea ce privește lipsa de confruntare cu V.G., Curtea constată în primul rând că instanțele naționale au luat în considerare declarațiile date de V.G. în fața parchetului, întrucât s-au raportat în principal la ele în hotărârile lor. În orice caz, declarațiile în discuție nu constituiau singurul element de probă pe care judecătorii au întemeiat condamnarea reclamantei. Aceștia s-au bazat într-adevăr - pe lângă alte probe considerate capabile să demonstreze faptele calificate ca înșelăciune a căror victimă a fost V.G., printre care în special chitanța dată de partea interesată, - pe un mănunchi de indicii ce nu se refereau la V.G., ci la alte victime: declarațiile părților civile A.M. și B.G., dintre care cel puțin primul a fost audiat de judecătorie, și cele două documente întocmite, conform expertizei grafoscopice, de reclamantă în cadrul activităților societății D. Se pare, așadar, că instanțele interne nu și-au întemeiat constatarea vinovăției numai pe declarațiile lui V.G., pe care reclamanta le contesta.

73. Dacă acest aspect al capătului de cerere, luat izolat, nu este susceptibil să determine o încălcare a Convenției, nu este mai puțin adevărat că, în opinia Curții, analiza tuturor actelor îndeplinite în cadrul procedurii privite în ansamblul său dezvăluie, în speță, un dezechilibru, care a fost prejudiciabil pentru exercitarea drepturilor de apărare ale reclamantei (vezi, *mutatis mutandis*, *Vaturi*, menționată mai sus, § 57).

74. Într-adevăr, din dosar nu reiese că, exceptând pe A.M., reclamanta ar fi putut să îi interogheze, într-un stadiu oarecare al procedurii, pe principalii martori ai acușării în ceea ce o privea. În această privință, Guvernul nu a furnizat elemente cu privire la audierea de către instanțe a lui B.G. și a celorlalte două părți vătămate (V.N. și I.C.), referitor la care cererea părții interesate în acest sens a fost respinsă la data de 10 mai 2002. Or, un element important al unui proces echitabil este posibilitatea ca acuzatul să se confrunte cu martorii decisivi în prezența judecătorului care trebuie, în ultimă instanță, să ia o hotărâre cu privire la cauză (Reiner și alții împotriva României, nr. 1.505/02, § 74, 27 septembrie 2007). Guvernul nu a furnizat nici informații referitoare la diligența instanțelor de a o aduce pe V.G., principalul martor al acușării, împotriva reclamantei. Desigur, instanțele au citat-o pe V.G., însă la o adresă la care ea locuise în timpul cercetării penale (cea a lui M.N.). Totuși, din dosar rezultă că partea interesată declarase că V.G. părăsise țara în ianuarie 2001. Dacă Curtea a statuat în cauze anterioare că era excesiv să se ceară din partea autorităților unei țări să facă o anchetă pentru a găsi și a aduce în fața lor o persoană ce locuia într-un alt stat (*Gossa împotriva Poloniei*, nr. 47.986/99, § 59, 9 ianuarie 2007), ea a luat totuși în considerare, din perspectiva acestui articol, dacă autoritățile au făcut sau nu demersuri rezonabile pentru a încerca să identifice adresa unui martor important pe care un acuzat nu l-a putut interoga (*Gossa*, menționată mai sus, §§ 58 și 61, și *Bonev împotriva Bulgariei*, nr. 60.018/00, § 44, 8 iunie 2006). În speță, trebuie menționat că instanțele nu au admis cererea reclamantei de a-i audia pe M.N. sau pe mama lui C.G., la care V.G. ar fi locuit, de asemenea, chiar înainte de plecarea sa, și că ele nu au făcut niciun demers cu excepția celui de a o cita pe V.G., fără rezultat, la adresa pe care aceasta o furnizase în cursul urmăririi penale.

75. Mai cu seamă, Curtea observă că niciun martor al apărării propus de reclamantă pentru a confirma versiunea sa cu privire la fapte nu a fost audiat de instanțe, care, în plus, au furnizat motive lapidare și contradictorii pentru a respinge cererile părții interesate. În acest sens, este suficient să menționăm că cererea de audiere a lui C.G., a lui V.G. și a celor 4 martori ai apărării, precum și cererea de confruntare cu ceilalți coînculpați au fost respinse la data de 7 februarie 2003 de Tribunalul Municipiului București, pe motivul că aceste probe fuseseră deja administrate în primă instanță și că ele trebuiau doar reexamineate (paragraful 30 de mai sus). Or, din dosarul furnizat de părți rezultă că niciuna dintre aceste probe nu fusese administrată și că reclamanta a evidențiat această omisiune în motivele sale de recurs, însă fără rezultat. În plus, în ciuda admiterii cererii de audiere a lui S.G. de către parchet la data de 25 mai 2001, S.G. nu a fost audiat, deși reclamanta își reiterase cererea în acest sens.

76. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că reclamanta nu a putut să îi interogheze în contradictoriu, în fața instanțelor însărcinate cu soluționarea dosarului său, pe majoritatea martorilor acuzării și că nu a putut să obțină audierea niciunui martor al apărării propus, și aceasta fără ca instanțele să fi furnizat motive coerente în acest sens. În aceste condiții, având în vedere că orice sistem de apărare adoptat de reclamantă a fost compromis, Curtea nu consideră că trebuie să speculeze cu privire la caracterul fundamental sau nu al audierilor solicitate de reclamantă, în măsura în care ea consideră că, în orice caz, ele ar fi putut contribui, în circumstanțele cauzei, la echilibrul și egalitatea ce trebuie să primeze pe tot parcursul procesului între acuzare și apărare. Economia generală a procesului impunea astfel să i se acorde reclamantei dreptul de a interoga sau de a asigura interogarea unui martor propus de ea. În final, reclamanta nu a avut o ocazie potrivită și suficientă pentru a-și valorifica în mod util drepturile sale de apărare (*Vaturi*, menționată mai sus, § 58, și, *mutatis mutandis*, hotărârile Destrehem, menționată mai sus, și *Kostovski împotriva Olandei*, 20 noiembrie 1989, seria A nr. 166).

77. În concluzie, având în vedere importanța deosebită a respectării drepturilor de apărare în procesul penal, Curtea apreciază că reclamanta nu a beneficiat de un proces echitabil, care să îi asigure, în special în ceea ce privește condițiile de convocare și de interogare a martorilor, un anumit echilibru între acuzare și apărare. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 3 lit. d) din Convenție.

IV. Asupra pretensei încălcări a art. 13 din Convenție coroborat cu art. 5 §§ 3 și 4 și art. 6 § 3 lit. d)

78. Invocând art. 13 din Convenție, reclamanta susține că nu dispune în dreptul intern de un recurs efectiv referitor la încălcări ale art. 5 §§ 3 și 4 și ale art. 6 § 3 lit. d) din Convenție.

79. Curtea face trimitere la concluziile sale referitoare la încălcările art. 5 §§ 3 și 4 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție, inclusiv la observațiile sale referitoare la modalitatea în care autoritățile au respectat garanțiile de procedură prevăzute de aceste articole. Ținând cont de faptul că, față de art. 13 din Convenție, prevederile menționate mai sus ale art. 6 și 5 constituie *lex specialis*, nu se ridică nicio chestiune distinctă sub incidența art. 13 în circumstanțele cauzei prezente (vezi, *mutatis mutandis*, *Smatana împotriva Republicii Cehe*, nr. 18.642/04, § 145, 27 septembrie 2007; *Khamila Isayeva împotriva Rusiei*, nr. 6.846/02, § 167, 15 noiembrie 2007; *Nikolova*, menționată mai sus, § 69, și *Loncke împotriva Belgiei*, nr. 20.656/03, § 53, 25 septembrie 2007).

V. Asupra celorlalte preținse încălcări

80. Pe de altă parte, reclamanta susține următoarele: că arestarea sa preventivă în luna februarie 2001 și detenția sa din data de 23 martie 2001 au fost lipsite de „temei legal” și contrare art. 5 § 1 din Convenție; că informarea sa cu privire la motivele arestării sale și la acuzațiile aduse împotriva sa a fost incompletă și greșită (art. 5 § 2); că nu a fost adusă timp de 32 de zile de la arestarea sa în fața unui magistrat abilitat să exercite funcții judiciare (art. 5 § 3); că nu a fost informată în detaliu despre natura și cauza acuzațiilor aduse împotriva sa [(art. 6 § 3 lit. a)]; că nu a fost asistată de un avocat la audierea sa ca martor și în momentul prezentării probelor din dosarul anchetei, nici de un avocat ales atunci când a dat prima sa declarație în calitate de învinuit [(art. 6 § 3 lit. b) și c)]; că soluția de condamnare a sa în penal a fost determinată de calitatea sa de membru al unei grupări de opoziție care a manifestat împotriva partidului la putere în luna iunie 1990 (art. 11); că a suferit o condamnare în penal din unicul motiv că nu a fost în măsură să ramburseze suma datorată de C.G. lui V.G. (art. 1 din Protocolul nr. 4); că nu a dispus de o cale de atac efectivă în fața instanțelor naționale pentru a denunța încălcările menționate mai sus (art. 13 coroborat cu articolele menționate mai sus); și că a suferit un obstacol în calea dreptului său de recurs individual din cauza refuzului inițial al președintelui secției penale a Curții de Apel București de a-i elibera certificatul pe care l-a solicitat la data de 28 iulie 2004 și a cuvintelor proferate de grefieră cu această ocazie (art. 34 din Convenție).

81. Ținând cont de toate elementele aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă să fie sesizată cu alegațiile formulate, Curtea nu a constatat nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele Convenției. Rezultă că această parte a cererii este vădit neîntemeiată și trebuie respinsă în aplicarea art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

VI. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

82. Potrivit dispozițiilor art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

83. Reclamanta solicită suma de 200.000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral pe care consideră că l-a suferit în special din cauza aspectelor prezentate din perspectiva art. 5 § 3 din Convenție. Ea arată că a fost în final condamnată pe fond la pedeapsa închisorii cu suspendare, astfel că singura perioadă de privare de libertate a fost cea de arest preventiv, înainte de condamnarea sa.

84. Făcând trimitere la jurisprudența Curții în materie, Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă și că o eventuală constatare a încălcării ar reprezenta, în sine, o reparație echitabilă suficientă.

85. Ținând cont de violările constatate în speță și de cererea reclamantei, Curtea, statuând în echitate, conform art. 41, consideră că este potrivit să îi acorde părții interesate 4.000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

86. Reclamanta solicită suma de 14.670 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate în fața instanțelor interne și în fața Curții, din care 14.470 EUR pentru onorarii avocațiale (sumă constituită în principal din 12.360 EUR reprezentând onorarii de 120 EUR/oră) și 200 EUR pentru diverse cheltuieli (taxe judiciare, telefon, faxuri etc.). Ea prezintă o convenție ce cuprinde acordul său pentru ca plata sumei precizate cu acest titlu de Curte să se facă direct către avocatul său și depune o notă referitoare la numărul de ore facturate și la activitățile desfășurate de acesta în fața Curții.

87. Făcând trimitere, în acest sens, la tariful practicat de anumiți avocați în cauze bulgare în fața Curții, Guvernul consideră că tariful orar menționat mai sus de 120 EUR este excesiv.

88. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, Curtea observă că reclamanta nu a prezentat documente justificative pentru cheltuielile diverse menționate mai sus și pentru cele referitoare la procedurile interne. Ținând cont de documentele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabilă suma de 4.000 EUR pentru procedura în fața Curții și i-o acordă reclamantei. În baza convenției reclamantei cu avocatul său, ea hotărăște ca suma menționată mai sus să îi fie plătită direct avocatului.

C. Dobânzi moratorii

89. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, În unanimitate, CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 3 din Convenție și referitor la menținerea reclamantei în stare de arest preventiv până la data de 21 ianuarie 2002 și în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 5 § 4 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 5 § 3 din Convenție;

3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 5 § 4 din Convenție în ceea ce privește procedura de recurs împotriva măsurii arestării preventive a reclamantei, derulată în fața Tribunalului Municipiului București la data de 26 iunie 2001;

4. hotărăște că nu este necesar să analizeze celelalte capete de cerere întemeiate pe art. 5 § 4 din Convenție;

5. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 3 lit. d) din Convenție;

6. hotărăște că capătul de cerere al reclamantei întemeiat pe art. 13 coroborat cu art. 5 §§ 3 și 4 și cu art. 6 § 3 lit. d) din Convenție nu ridică nicio chestiune distinctă;

7. hotărăște:

a)ca statul pârât să plătească, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, ce vor fi convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății:

- (i) 4.000 EUR (patru mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de daune morale, sumă ce va fi plătită reclamantei;
- (ii) 4.000 EUR (patru mii euro), pentru cheltuieli de judecată, sumă ce va fi plătită direct avocatului reclamantei;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

8. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 24 februarie 2009, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier